

Kad III. Reich progoni. . . .

Borba proti katoličke Crkve i proti kršćanstva uopće u Njemačkoj poprima sve stvarnije oblike. Vođe nacionalsocijalističkog pokreta i njihova agencija štampe za inozemstvo tvrde ipak neprestano, da vjera uživa u Njemačkoj potpunu slobodu. Isto se trudio dokazati nedavno u jednom govoru u Fuldi i ministar vjera Kerrl. Ako se tu i tamo dogodilo što proti vjeri, vele oni, to su učinili ili »neodgovorni« elementi ili je poduzeto zato, da se Crkvu »oslobodi od politiziranja«, kako bi postala doista čisto vjerskom zajednicom.

Svagdanji događaji međutim i pisanje službene nacionalsocijalističke štampe u samoj Njemačkoj jasan je dokaz i za slijepca, da se tu ne radi o nekakvoj »depolitizaciji« Crkve, već o sistematskom uništenju kršćanstva u Njemačkoj.

GLAS BISKUPA

Početkom adventa 1937. čitana je u svim njemačkim župama sa propovijedaonice zajednička poslanica sviju njemačkih biskupa. Jasno i otvoreno iznio je episkopat pred vjernike stanje Crkve u Reichu. Evo nekoliko važnijih stavaka iz tog pastirskog pisma.

»Proti Crkvi dolazi jedna mjera za drugom. Neprijateljstvo proti kršćanstvu zahvaća sve više javnost. Pritisak na našu savjest raste sve više i više. Svetog se Oca bez prestanka napada u štampi i javnim govorima, jer da njegove izjave imaju jedino političku svrhu. Slične optužbe kao proti Papi dižu se i proti nama biskupima, jer da prekoračujemo granice naše službe i zloupotrebljavamo Crkvu u našoj domovini u političke svrhe. Država i stranka poduzimaju niz mjera samo u tu svrhu — tako nas uvjeravaju — da od Crkve, koja je dosada bila politička, učine čisto vjersku zajednicu. U stvarnosti te su mjere uperene proti čisto vjerskom djelovanju Crkve. A međutim uvjeravaju ti ljudi narod, da kršćanstvo i Crkva mogu kod nas razvijati posve slobodno i bez smetnje svoju djelatnost.«

»Navest ćemo nekoliko činjenica, koje očito pokazuju, da Crkva i vjernici ne posjeduju apsolutno nikakve slobode. Dvanaest tiskara u Njemačkoj, koje su tiskale encikliku »Mit brennender Sorge«, bile su konfiscirane bez ikakve odštete vlasnika. Kao raz-

log navodi se jedan dekret Ministra unutarnjih poslova, da su te tiskare štampanjem papinske enciklike počinile protudržavno djelo. U biskupijama Münster, Paderborn, Trier i Limburg raspuštene su sve katoličke omladinske organizacije. Kao opravdanje navedena je neka naredba pokojnog predsjednika Reicha (Hindenburga), koja se odnosi na zaštitu njemačkog naroda protiv revolucionarnom djelovanju komunista. Brojni katolički časopisi bili su zabranjeni na neodređeno vrijeme iako su prema svojoj dužnosti služili jedino istini i Crkvi.«

»Objelodanjivanje biskupskih poslanica¹ po crkvenim listovima i u brošurama, kako je to bio običaj, već je godinu dana općenito zabranjeno. Cijela naklada od 60.000 komada *Papine enciklike protiv komunizmu* bila je zaplijenjena u jednoj tiskari u Berlinu. Pred kratko vrijeme bili su u biskupskoj palači u Berlinu zaplijenjeni preostali primjerci biskupijskog lista, jer je u njima bila tiskana Papina enciklika o pobožnosti svete Krunice.«

»Na bjesomučnu propagandu ocrnjivanja u vezi s procesima »moralnosti« onemogućena nam je bilo kakva obrana. Brošure, koje iznose u toj stvari istinu, bivaju zaplijenjene. Naprotiv dozvoljava se tiskanje i širenje listova, koji očevidno potkapaju javni moral i izvrću istinu. Katoličke škole su uništene silom ili prisilnim glasovanjem. Svaki pokušaj otpora ugušuje se moralnim i ekonomskim terorom.

Dosta je prijeći okom preko prodavaonica novina i izloga na željezničkim stanicama. Slike, karikature, naslovi, proglašeni, letaci, brošure, sav moderni propagandistički aparat smjera na to, da uništi u narodu, navlastito u mladenačkim dušama, svako poštovanje i svaki obzir prema kršćanstvu i Crkvi.«

GLAS ČINJENICA

Poslanica navodi samo dio nasilja i otimačina, što ih je nacionalni socijalizam počinio na Crkvi u posljednje vrijeme. Prema statistici, što ju donosi »Catholic Herald«, izgubio je u samoj prošloj godini Caritas-Verband: 2 bolnice, 6 sanatorija, 2 oporavilišta, 2 zdravstvena instituta, 2 oporavilišta za djecu, 1 školu, 8 vrtića za djecu, 3 instituta za materijalno potpomaganje siromašnih studenata, 6 sirotišta, 6 odgojilišta, 2 doma za djetiče, 3 domaćinske

¹ Ni ova poslanica nije mogla biti objelodanjena u časopisima i crkvenim listovima, nego su je dragovoljni kuriri raznosili noću u pojedine župe. Gestapo bi je inače smjesta zaplijenila, kao što je to učinila i sa svim stranim novinama i časopisima, koji su donijeli makar samo izvatke iz tog austrijskog pisma. Ovaj izvadak, kao i većinu ostalih činjenica i dokumenata donosimo prema njemačkom katoličkom tjedniku »Der deutsche Weg« (DDW), koji izlazi u Holandiji, Oldenzaal, Postb. 18. To je najbolji obaviještajni list o prilikama u Njemačkoj. Ima svoje informacije iz tako neposrednih i sigurnih izvora, da ni u čem nije mogao biti nikad stvarno demantiran.

škole. Sestre su bile dosad izbačene iz 18 bolnica, 76 vrtića i 4 staračka azila. Na njihovo mjesto stavljene su »smeđe« sestre ... (DDW 5. XII. 1937.)

Omladinske organizacije su službeno ukinute jedino u nekoliko biskupija, ali praktično ih guše i ugnjetavaju moralnim pritiskom na roditelje i na samu mladež po cijeloj Njemačkoj. Kao uzrok službenom raspuštanju organizacija u gore spomenutim biskupijama, navodi službeni dekret to, »što su te organizacije usprkos zabrani, da ne smiju imati nikakvih drugih vježba osim strogo crkvenih, ipak priređivali zajednička putovanja, i pritom logorovali te u prirodi priređivali igre, zatim što su se bavili športom, kao što je mačevanje, boks, strijeljanje, nogomet i t. d. (DDW 5. XII. 1937.) Dosta je, da koji član kat. omladinske organizacije skupi oko sebe nekoliko dječaka s ulice i igra s njima nogomet, i već je kažnjen sa tjednom, dva zatvora, kako se to već dogodilo. Nacionalsocijalisti se drže principa: što možeš učiniti de facto, pusti na miru pravne propise. Stoga i nisu još posve ukinuli katoličke organizacije, ali ih zato mirno guše i onemogućuju svako djelovanje.

U školskom pitanju postupa se slično. Pred godinu dana mogli su roditelji »slobodno« glasovati, da li žele, da im djeca pohađaju katoličke škole ili državne. Većina je dakako »slobodno« odlučila, da im se djeca odgajaju u državnim školama. Praktički to se napravilo ovako: o Uskrsu, t. j. na početku školske godine u Njemačkoj, zabranjeno je bilo mnogim kat. školama, da nastave s predavanjima u višim razredima. Roditeljima dakle ne preostaje drugo, do li slati djecu u državnu školu. Činovnici su opet stavljeni pred odluku: ili djecu u državne škole, ili iz ureda, t. j. na prosjački štap! Da se ipak umiri savjest katoličkih roditelja, obećan je vjeronauk u državnim školama. No što vjeroučitelj za vrijeme obuke u vjeri sazida, razaraju drugi profesori u svim predmetima. U Würtembergu naredio je nedavno prosvjetni ministar, da takva djeca katoličkih roditelja moraju osim vjeronauka polaziti dva puta tjedno i obvezatna predavanja o nacionalsocijalističkom svjetovnom nazoru, skupa s djecom novopogana (Gottgläubige). (DDW 26. XII. 1937.)

Katolički blagdani moraju također malo pomalo iščezavati ponajprije u školama. Početkom decembra 1937. primili su na pr. svi direktori škola u katoličkim djelovima Njemačke nalog, da se 8. prosinca na blagdan Bezgrješnog Začeca ima držati redovita škola kao i na druge radne dane. (DDW 26. XII. 1937.)

Blagdane, koji se ne daju na taj način iskorjeniti, nastoje moderni pogani preokrenuti na svoje. U prosincu 1937. dadoše se brojni nacionalsocijalistički časopisi i novine na posao, da obore kršćanski karakter Božića. Tako na pr. prema »Frankfurter Zeitungu« od 17. XII. 1937. tvrdi »Nacionalsozialistische Parteikorrespondenz«, da Božić nije zapravo ništa drugo, do li blagdan obnove sunca. Nije ga dakle donijela u Njemačku »južnjačka vjera« (krš-

ćanstvo), već je to pragermanski blagdan. Crkva ga si je međutim prisvojila, ali nije uspjela, da mu promjeni značenje i moralnu vrijednost.² »Das schwarze Korps«, službeno glasilo SS, ide u argumentaciji još dalje: »Osnivač vjere Isus Krist, rođen 6 godina prije početka kršćanske ere, nije se zapravo ni rodio 24. prosinca. To priznaju i same kršćanske vjeroispovjesti, jer Bezgrješno Začće slave 8. prosinca, pa bi se Isus prema tome morao roditi u rujnu.« (sic!)³ Isti časopis tvrdi dalje: »Božić nije nikakva duhovna svojina kršćanstva. Ono ga je jednostavno bez pitanja prisvojilo.« On je naprotiv blagdan cijeloga naroda. Zašto? Jer taj dan svi milijuni njemačkog naroda po cijelom svijetu, bez razlike vjere, stoje u duhu sjedinjeni pred radijem slušajući govor Führerovog zamjenika! »Taj se blagdan«, nastavlja »Das schwarze Korps«, tako duboko uvriježio u srž njemačke biti, on je tako isključivo svojina Nijemca, da stoji visoko iznad svakog teološkog i povijesnog cjepidlačenja. (DDW 26. XII. 1937.) Službene novine nacionalsocijalizma »Der Völkische Beobachter« trude se na sličan način oko toga i vele da je Božić iznad svakog konfesionalizma i da mu je istom nacionalsocijalizam dao pravi sadržaj i stvarnost.

Od riječi i prijetnja prelazi se često i na barbarska djela. Prigodom raspuštanja katoličkih organizacija u trierskoj biskupiji, desilo se u jednoj župi blizu luksemburške granice ovo: kad su činovnici i Gestapo zaplijenili svu imovinu društva skupa s arhivom, došli su u društvenu dvoranu. Na zidu je visio velik Kristov simbol, znak kat. omladinske organizacije. Jedan je činovnik uzeo čekić i razbio na bogumrski način Kristov znak. (DDW 26. XII. 1937.) A poznato je, kako po selima često svetogrdne ruke nacionalsocijalističke mladeži ruše i razbijaju raspela na raskršćima.

Vlasti traže svaku izliku, da oteščaju ili onemoguće vjernicima izvršivanje vjerskih dužnosti. U jugozapadnoj Njemačkoj pojavila se pred nekoliko mjeseci pošast životinjskih žvala. To je bio povod, da su vlasti zabranile, da se narod po selima sastaje nedjeljom u crkvi pri sv. Misi, kako bi se zapriječilo širenje pošasti! Kad je na to jedan župnik posebnim letkom pozvao vjernike, da se barem u kućama na glas zvona saberu i pomole, dok on bude služio sv. Misu, izvrgli su to nacionalsocijalistički listovi ruglu, predloživši, da se župnik popne na toranj, pa kao mujezin navijesti službu Božju. (DDW 26. XII. 1937.)

TERORIZIRANJE SAVJESTI

»Istina o položaju vjernoga kršćanina u našoj domovini«, veli gore spomenuto pastirsko pismo sviju njemačkih biskupa, dade se izraziti samo riječima: katolik vjernik u Njemačkoj jest proskribi-

² Osservatore Romano, 15. XII. 1937.

³ Ibidem. — Ti primitivci nemaju ni tolikog poznavanja kršćanstva, da ne miješaju Bezgrješno Začće na koje se odnosi 8. XII. sa začćem Kristovim 25. III. — Blagovijest.

rana osoba, čovjek osuđen na propast. On mora podnositi pogrde, izrugivanja, njemu se ne da ni potrebno vrijeme da udovolji svojim vjerskim dužnostima, a k tome nije mu dozvoljeno ni da se brani, dok neprijatelji Crkve uživaju potpunu slobodu, da nas izvrgavaju ruglu, da nas pogrđuju i napadaju. Iako su posljedice napadaja na naše omladinske organizacije za misiju Crkve vrlo bolne, ipak nisu te posljedice ni izdaleka tako opasne kao razorno djelovanje protukršćanskog duha, koji nastoji da prodre u svaki kutić njemačke javnosti i privatnoga života. Pravi kršćanin ne može nikada priznati diktatorskog gospodstva nad savjestima. Svaki kršćanin mora braniti svoja osobna prava i dužnosti, koja mu ne smije oteti ni jedna zemaljska vlast.« (DDW 26. XII. 1937.)

Biti praktičan katolik, veli poslanica, znači biti osuđen na ekonomsku i socijalnu propast. Svagdanji događaji potvrđuju tu tvrdnju i preobilno. Moralni pritisak ne samo na državne činovnike i namještenike već i na privatne osobe postaje sve veći. Na istup iz Crkve neprestano se mami, a to vabljenje znači praktično moralno prisiljavanje. U Leipzigu izdao je početkom prosinca 1937. načelnik službeni oglas: Na želju (!) drugova, koji radi posla ne mogu, da u uredovno vrijeme izjave svoj istup iz Crkve, bit će ti uredi u slijedeće dvije nedjelje, 5. i 12. prosinca otvoreni za primanje izjava o istupu iz Crkve.« (DDW. 26. XII. 1937.)

Dokle taj moralni teror savjesti ide, najjasnije pokazuje slijedeći dokumenat, upitnica, koju je nedavno razdjelio jedan pristav svojim drugovima, članovima udruženja (Arbeitsgemeinschaft) činovnika sudbenog ureda u Münchenu. Na pitanje predsjednika udruženja, da li se ta upitnica ima podijeliti službeno ili privatno, odgovorio je pristav iza kratkog krzmanja: »Zasada privatno.« Evo dokumenta u cijelosti:

U P I T N I C A .

Prezime i ime Zvanje (žene bez vlastitog zvanja neka označe zvanje svog muža) Prebivalište Punoljetan ili ne Vjeroispovijest Spol

1. Vjerujete li, da postoji Bog?
2. Ako vjerujete u to, vjerujete li u nauku Crkve, kojoj pripadate. Ili imate li možda o Bogu i njegovom odnosu prema ljudima mišljenje različito od nazora Crkve, kojoj pripadate?
3. Vjerujete li u Kristovo božanstvo?
Vjerujete li, da je Krist rođen od Djevice?
Vjerujete li, da je Krist iza smrti na križu uskrsnuo?
Ili vjerujete li, da je Krist bio samo čovjek?
4. Vjerujete li, da je Biblija riječ Božja, t. j. da je njezin sadržaj bio njezinim piscima od Boga nadahnut, i da je u njoj izražena volja Božja?
5. Vjerujete li, da duša iza smrti i dalje živi?
6. Vjerujete li u kakvu Božju pravednost, t. j. da čovjek iza smrti biva nagrađen za moralno dobar život, a za zao život kažnjen?
7. Molite li se Bogu i vjerujete li, da Bog uslišava molitve?
Vjerujete li, da se po molitvi može utjecati na Boga u njegovom djelovanju?

8. *Vjerujete li, da je kršćanska vjera neophodno nužna kao moralna podloga i kao auktoritet ljudskog ćudoređa i odgoje?
Ili vjerujete li, da za to dostaje također vjera u Boga, koja se ne oslanja o kršćansku nauku?
Ili vjerujete li, da i koji drugi moralni principi mogu imati isti autoritet kao i vjere u Boga?
Koji su to moralni principi?*
9. *Vjerujete li, da kršćanska nauka ima vrijednost i da ona vrijedi za sve ljude?
Ako ne, vjerujete li to o kojoj drugoj nauci?
O kojoj?
Ili vjerujete li, da vjera i ćudoređe moraju biti različiti već prema povijesnom doba i prema rasi, te da se ona mora mijenjati i prilagođivati razvitku i rasi?*
10. *Vjerujete li, da duša postoji u ćovjeku kao neka neovisna stvar, t. j. da se ćovjek sastoji od dva dijela: duše i tijela?
Vjerujete li, da su na svijetu tvar (materija) i duh dvije neovisne stvari, ali da jedno na drugo utjeće?
Ili vjerujete li, da je duša samo neki oblik tjelesnih pojava, t. j. da se sve duševno djelovanje daje na koncu konca potpuno svesti na tjelesno djelovanje?
Vjerujete li dakle, da se svijet i ćovjek sastoji jedino od materije (tvari)?
Ili vjerujete li naprotiv, da su sve materijalne stvari samo neki oblik duševnih pojava, t. j. da su tjelesa i njihovo djelovanje samo odraz duševnog djelovanja?
Vjerujete li dakle, da se svijet i ćovjek sastoji samo od duha?*
11. *Da li ste se kadgod ozbiljno zanimali za slična vjerska i filozofska pitanja?
Ili ne pripisujete li takvim pitanjima možda u svom mišljenju nikakve važnosti?
Koliko ste puta prema Vašem sudu prisustvovali prošle godine službi Božjoj odnosno Misi?*
12. *Želite li još štogod primijetiti?*

Veći teror savjesti ne bi se dao zamisliti ni u bezbožnoj Rusiji ni u boljševičkom Meksiku. Svrha je te upitnice očita: nacionalsocijalisti hoće da znadu, tko od ćinovnika vjeruje još u Boga i tko ispovijeda još kršćanstvo. Ali u Njemačkoj bi se reklo, da država želi samo ispitati »nacionalne osjećaje« svojih službenika. Upitnica je podijeljena »zasada privatno«, no to je prvi korak, da se jednog dana počne dijeliti i službeno, obvezatno za sve ćinovnike.

Sa službene strane padaju međutim nedvojbene prijetnje. »Nacionalsocijalistička država ne može trpjeti u svom krilu nikakvo nezavisno tijelo«, rekao je pred kratko vrijeme ministar vjera Kerrl. Reichskulturleiter Rosenberg izrazio se pred nekoliko mjeseci jasnije: »Riječ vjera. . . pobuđuje danas u ćovjeku. . . anarhićnu pobunu. . .«, a najvjernije oćituje ćiljeve nacionalsocijalizma novopoganski »Durchbruch«: »Golgota — to je naš protivnik!« (DDW 5. XII. 1937.)

Drugim rijećima, kršćanstvo je u Njemačkoj osuđeno na smrt, kršćani na uništenje.

»Tmurni oblaci navlaće se na obzorju budućnosti«, piše kapitularni vikar biskupije Aachen u svom božićnom pastirskom li-

stu, »i prema svim znacima izgleda, da nas čekaju još mnoge kušnje. . . . No mi ćemo stupati junački naprijed. . . .« (DDW 26. XII. 1937. god.)

GLAS RIMA

Velika je međutim utjeha za progonjenu braću u Njemačkoj, da je Namjesnik Kristov u svom odgovoru na božićnu čestitku kardinalskog zbora svečano i energično podigao glas i razotkrio pred cijelim svijetom, u kakvim prilikama živi crkva u Trećem Reichu.

»Ponajprije moramo konstatirati jednu činjenicu«, rekao je među ostalim Sveti Otac, »jer je već dugo vremena, da se činjenice izvrću, niječu, iskrivljuju, navlastito jedna činjenica, velika i široka: široka zemljopisno i bolno velika i moralno teška u pravom smislu riječi: činjenica vjerskog progona u Njemačkoj. Mi želimo naime nazvati stvari njihovim pravim imenom, da se ne bi i nama reklo ono, što je neki stari povjesničar rekao o jednom povijesnom odsjeku vremena: »izgubiše i stvari vlastito ime.«

»Ne, Bogu hvala, još nismo izgubili ta imena i stoga ćemo dati stvarima ime, koje ih ide. U Njemačkoj postoji doista vjerski progon. Dugo je tomu, što se govori i uvjerava, da se tamo vjera ne progoni. Mi naprotiv znamo, da se progoni i to žestoko. Pače rijetko se Crkva nalazila u tako teškom, tako opasnom, tako mučnom progonstvu, koje je tako žalosno u svojim najdubljim učincima. Tome progonstvu ne manjka ni premoć sile, ni pritisak prijetnje, ni prevare podmuklosti i laži. . . .

Govori se, da katolička Crkva nije više katolička, već da je postala politička, i tim se izgovorom nastoji opravdati progon, kao da nije zapravo progon, nego čin samoobrane. Oni predragi sinovi (njemački katolici) znali su i znadu skupa s Ocem, da se tu radi o istoj optužbi, kojom su obijedili Našega Gospodina, kad je bio doveden pred Pilata, gdje su ga optuživali, da se bavi politikom, da si prisvaja političku vlast, da buni narod proti državi, da je neprijatelj Cezara. A Pilat kao da ne razumije pravo, što to ima da znači, ili se barem pravio, da ne razumije, pita: »Dakle ti si kralj?« Drugim riječima, je si li ti došao kao politički poglavica, da buniš narod proti Cezaru? A Gospodin odgovori božanskim mirom: »Moje kraljestvo nije od ovoga svijeta.« Nije od ovoga svijeta, kako ti misliš ili se praviš, da to vjeruješ. »Kad bi moje kraljestvo bilo od ovoga svijeta, moji bi ljudi prihvatili oružje i došli mi u pomoć.«

»Tako možemo reći također i Mi. Kad bi se Mi bavili politikom, kako nas optužuju, morali bi i Mi zauzeti neko, makar i malo i neznatno mjesto u neprestanom govoru o naoružanju i ratovima. Ne, Papi nije potrebno ići tako daleko: Moje kraljestvo nije od ovoga svijeta. Papa se ne bavi politikom. On ne živi niti radi poradi politike, već da svjedoči za istinu, koja u svijetu tako malo vrijedi, i za koju se malo tko brine, dok se ljudi za sve ostalo brinu,

baš kao i Pilat, koji nije čekao odgovor na svoje pitanje: »Što je istina?«

»Sveti Otac ponavlja i protestira pred cijelim svijetom: Mi se ne bavimo politikom! Naprotiv, da se i opet poslužimo riječima Gospodina Našega Isusa Krista, kad bi tomu bilo tako, Naši ljudi — a ima ih po cijelom svijetu: svi Naši poslušni sinovi, pobožni vjernici, štovatelji Boga — došli bi nam u pomoć.

»Mi tražimo«, nastavio je Sveti Otac, »da se i u građanskom i u društvenom životu uvijek poštvaju Božja prava, koja su u isto vrijeme i prava duša. I jedino smo to vazda činili. Ako tko drukčije misli i govori, taj iskrivljuje istinu. Duboko boli Svetog Oca, da mu se predbacuje mnogostruka optužba, da zloupotrebljava vjeru — to je jedna od najcrnijih misli, što se mogu poroditi u ljudskoj glavi — u političke svrhe. Svetog Oca duboko boli, da se širi takva kleveta — nazovimo stvar pravim imenom — proti Našoj časnoj braći u episkopatu, proti poštovanim članovima svetog kardinalskog kolegija, proti tolikim svećenicima, proti tolikim revnim vjernicima, koji se trude jedino, da se pokore Božjem zakonu, da pouče druge u tom zakonu, da žive kao dobri kršćani pa prema tome naravno i kao najbolji građani, jer su si svijesni, da su za vršenje svojih građanskih i društvenih dužnosti odgovorni ne samo ljudima, nego i samom Bogu. . . .

»Uostalom«, veli dalje Sveti Otac, »neka ovo proglašenje istine utješi onu Našu braću u episkopatu i svećenike i vjernike, koji toliko trpe u tom progonstvu, koje je tako nepravedno i tako žalosno zaslijepljeno; koji trpe navlastito radi te klevete, prave pravcate klevete, poslije koje ni jedna bol ne može više nadmašiti onih boli i patnja, sviju vrsta, koje donosi sa sobom progon. . . .

»Što nam preostaje?« završio je Sveti Otac. »Preostaje nam ono, što nam, Bogu hvala, uvijek ostaje i što će nam uvijek ostati: dignuti oči i srce, duh i pamet prema predobrome Bogu. Neka nam On pomogne, neka On, koji može sve, svrne na nas svoje oči i pobrine se za nas u svojoj očinskoj dobroti i milosrđu, neka On pri-teče u pomoć tolikim dragim vjernicima, koji trpe. . . .

»Moliti i pouzdati se. . . .«

U Njemačkoj se Crkva progoni, i to žestoko progoni! Orate fratres!

Molimo za našu progonjenu braću u Njemačkoj.

Ivan Nikolić D. I